GAZETA Wielkiego Xięstwa POZNAŃSKIEGO.

Nakładem Drukarni Nadworney W. Dekera i spółki. — Redaktor: Assessor Raabski.

№ 92. — W Środę dnia 16. Listopada 1825.

Wiadomości kraiowe.

Z Poznania dnia 15. Listopada.

Xięstwo Jchmć Namiestnikostwo, zabawiwszy kilka miesięcy w zamku Ruhberg w Śląsku, i kilkanaście ostatnich dni w maiętności swoiéy Przygodzice, przybyli tu onegdayszéy nocy z swą dostoyną rodziną, w pożądanym stanie zdrowia.

Z Berlina d. 11. Listopada.

N. Król raczył administracyą podatków niestałych w Prowincyi Poznańskiéy, którą dotąd Regencye zawiadywały, powierzyć Prowincyalnemu Dyrektorowi poborów, i mianować na ten urząd Taynego Nadradzcę finansowego Loeffler.

N. Król raczył Taynego Radzcę Finansowego i Prowincyalnego Dyrektora poborów Biegeleben w Monasterze, mianować Taynym Nadradzcą Finansowym.

N. Król raczył naymiłościwiéy dotychczasowego Naddzierzawcę Quoos w Wschowie mianować Radzcą Amtowym, i podpisać własnoręcznie patent na ten urząd.

Krol. Bawarski Generał-Major, Generalny Adjutant i nadzwyczayny Poseł, Xiążę Löwenstein, przyiechał tu z Drezna.

Wiadomości zagraniczne.

Królestwo Polskie.

Z Warszawy dnia 5. Listopada.

JO. Xiążę Walenty Radziwiłł, po blisko dwuletniéy obecności za granicą, wrócił d. 2. b. m. do tuteyszéy stolicy.

Od kilku dni znayduie się tu przybyły z Berlina JP. Gropius, Intendent i pierwszy Dekorator Królewskich teatrów w Berlinie;

iemu powierzone zostało urządzenie maszynery do nowego teatru tuteyszego.

Znaczna liczba lubowników muzyki zebrała się dnia 1. m. b. w sali Konserwatoryum na koncert małych Kątskich. Od czasu, w którym pierwszy raz okazali swą zdatność muzyczną, uważano nadzwyczayny postęp; okryto ich oklaskami i powszechnie życzono, aby dobrzy mistrze doskonalili te prawdziwe talenta.

JPanna Antonina Palczewska, nasza tancerka, znayduiąca się teraz w Paryżu, codziennie po kilka godzin doskonali swóy talent, pracuiąc na probach między tancerkami wielkiéy opery. Jey nauczycielem iest Pan Coulon, który ukształcił naypierwsze dzisieysze tancerki w Paryżu. Przyiętą uprzeymie została przez artystów, którzy byli dawniéy w Warszawie, to iest: Pana Grandwila, Panią Bertin Filis, Panią Duljon, tudzież Pana Norblina, pierwszego basetlistę wielkiéy opery, rodem Warszawianina, którzy iéy wyiednali bezpłatne wniyście na wszystkie teatra.

Wywóz drzewa do budowli od nieiakiego czasu znacznie się powiększył w porcie Gdańskim; spekulatorowie polscy niezaniedbali korzystać z tego nowego rodzaiu odbytu, lecz że za nadto drzewa spławili, mało więc zyskali na niém, wyiąwszy naypierwsze gatunki, których nie tak wiele było. Cynk iest naykorzystnieyszym artykułem handlu dla Polski, i zdaie się, że coraz ważnieyszym stawać się będzie; naywięcéy go przechodzi przez Gdańsk; w roku bieżącym wysłano około 80,000 pudów cynku, szczególniéy do Anglii, gdzie cena iego iego coraz bardziéy się wznosi.

Podług taxy na miesiąc Listopad, przedaiące się tu: bułka montowa po groszy 3, ma ważyć łutów 10; chleb żytny za groszy 6, funtów 2 łutów 14. Funt dobrego mięsa wołowego po gr. 8, cielęciny gr. 10, wieprzowiny gr. 7, skopowiny gr. 7.

Niemcy.

Z Monachium d. 3. Listopada.

Wczoray odbyło się znowu pod przewodnictwem Króla posiedzenie względem poczynić się maiących w odnodze administracyi woyskowéy oszczędzeń.

Z nad Menu dnia 7. Listopada.

Donoszą z Paryża o zawiązaniu się tamże towarzystwa w celu założenia kolei żelaznéy między Paryżem a Pruskiém miastem pograniczném Saarbrücken i między tém miastem a Strasburgiem, szczególniéy dlatego, aby korzystać z Saarbrykskiéy kopalni węgli kamiennych dla Francyi, która mało ma węgli, i wiele takowych z Anglii sprowadza. Ten materyał palny iest nader ważnym dla wszystkich gałęzi przemysłu; wyborne żelazo angielskie i towary stalowe, szczególniéy użyciu węgli kamiennych przypisać należy. W Niemczech i innych kraiach, gdzie węgli drzewnych używaią do topienia, żelazo daleko poślednieysze, i do wielu maszyn wcale go użyć niemożna. — Koley żelazna, maiąca ułatwiać związki między Paryżem, Saarbrücken i Strasburgiem, i ciągnąć się aż do Havre de Grace, zdaie się oraz być przeznaczoną, wspierać handel towarami osadniczemi z Havre de Grace do Niemiec i Szwaycaryi, kosztem handlu hollenderskiego.

Niderlandy.

Z Haagi dnia 1. Listopada.

N. Król polecił Generalnemu Dyrektorowi spraw duchownych katolickich, ażeby 35ciu plebanom i wikaryuszom W. Xięstwa Luxemburgskiego, należącym do dyecezyi Namurskiéy, którzy Mu podali adres podziękowania za zaprowadzenie Kollegium filozoficznego, oświadczył, iż przyiemno iest N. Panu, że rozporządzenia Jego z dnia 24. Czerwca podług prawdziwéy ich wartości są od nich cenione.

Francya.

Z Paryża dnia 5. Listopada.

Wczorayszy dzień imienin N. Króla Karola odbył się z naywiększą uroczystością. Urzędnicy i Posłowie składali Królowi swe powinszowania. We wszystkich teatrach były bezpłatne widowiska.

Król w dzień imienin znaczną część poddanych dobrodzieystwy obsypał. Oprócz 25,000 Fr. wyznaczonych niedawno miastu Salins, które przez pożar ucierpiało, pozwolił N. Pan użyć z funduszów Król. 60,000 Franków na wsparcie osob, które ucierpiały przez pożary i gradobicie. Dwieście osób dostało wysłużoną pensyą, powiększéy części wdowy i sieroty dawnych woyskowych; niemniéy i X. Dubois, który 33 lat był missyonarzem w Indyi. Na pomniki, które stawiaią Panom Dugay-Trouin i George Cadoudal, podpisał Król 3000 Franków. Akademii Sorbońskiéy na przyimowanie nowych uczniów od opłaty uwolnionych przyłożył rocznie 15 tysięcy Fr.; oprócz tego powierzył Arcybiskupowi Paryskiemu i Prefektowi Dep. Sekwany rozrządzenie summą 250,000 Franków na uwolnienie uwięzionych za długi i inne dobroczynne uczynki.

Mówią o cząstkowéy zmianie w naszém Ministeryum. Zeszłego tygodnia głoszono, iż Panowie Corbière, Peyronnet i Clermont-Tonnere wyidą z Ministeryum; że Pan Chabrol odda ministrostwo marynarki Panu Portal a będzie Ministrem spraw wewnętrznych, i że Panowie Lainé, Pasquier i Damas obeymią ministerstwa sprawiedliwości, spraw zagranicznych i woyny. Świadome rzeczy osoby dodaią do tego, iż Panu Portal uczyniono już oświadczenia (z strony Pana Villele?) z prośbą, ażeby ich udzielił Panom Lainé i Pasquier, lecz wszyscy trzey Parowie podobno się ze wszystkiego wymówili. Teraz głoszą, że tylko Pan Peyronnet wyidzie z Ministeryum, a urząd iego otrzyma Pan Corbiere. Na ministrostwo tego ostatniego przeznaczaią Pana Chabrol, którego następcą w ministerstwie woyny miałby być Pan Martignac. Wszystkie te pogłoski nie są niczém więcéy iak tylko pogłoskami, lecz te utrzymuią się od dni kilku w publiczności.

Proces przeciw *Konstytucyoniście* (z powodu iego przeciwreligiynéy dążności) zacznie się dnia 15. Listopada, a proces przeciw *Gońcowi Francuzkiemu* dnia 21. tegoż m. Pierwszego bronić będzie Pan Dupin, drugiego Pan Mérilhon. W obydwóch sprawach Pan Broe pełni obowiązki publicznego oskarżyciela.

Syn Kanarysa, pomieszczony w iednym z tuteyszych instytutów wychowania, ma imie Temistokles.

Listy Kapitana Artaud do tuteyszego towarzystwa greckiego (Zante dnia 20. Września) potwierdzaią, iż w Nawarynie, Modonie, Koronie i Alexandryi zaraza morowa grasuie. Położenie Ibrahima staie się codzień niebezpiecznieyszém. Conduriotis iest znowu Prezydentem, a Maurocordato wciąż ieszcze Ministrem spraw zagranicznych.

Gwiazda powiada: Dzienniki oppozycyi, które tak bardzo głośno odzywały się przy upadku Ministra Zea, donoszą nam, iż pierwszym krokiem nowych Ministrów hiszpańskich było żądanie od naszego gabinetu, ażeby wyprowadził woyska nasze z Hiszpanii. Wiadomość ta tylko przyiemną nam być może. Zanadto nas Hiszpania obchodzi, iżbyśmy iéy niemieli życzyć obeyścia się bez naszéy pomocy; zanadto kochamy Francyą, abyśmy się niemieli cieszyć z powrotu 20,000 Francuzów na oyczystą ziemię; prawdać wiadomość ta umieszczona iest tylko w *Dzienniku rozpraw*, a zatém bardzo niepewna, wszelakoż życzyć winniśmy, ażeby się sprawdziła.

Niektóre dzienniki angielskie — pisze *Gwiazda* — mówią o wynagrodzeniu 30 mill. Dollarów, które Francya Stanom Zjednoczonym Amerykańskim ieszcze z czasów Bonapartego ma być dłużną. Wyroki zapadłe w Medyolanie i Rambouillet dały powód do łupienia amerykańskich okrętów tak na otwartém morzu, iako też w portach francuzkich, i tę szkodę, którą poniósł handel amerykański, obliczaią teraz na wymienioną powyżéy ogromną summę, dodaiąc krótko i węzłowato: „Francya może zapłacić i musi zapłacić.“ Jak też mogą Amerykanie wierzyć — odpowiada na to *Gwiazda* — iż Burbonowie wynagrodzą ich za rabusiostwa Bonapartego. Wszakże Ameryka posiada teraz część tych łupów. Józef Bonaparte i młodzi Muratowie i niektórzy inni, co się grabieżą tą dzielili, mieszkaią pomiędzy nimi. Niechay im zagrabią znaczny ich maiątek, niechay go podzielą między tych, co przez łupieztwa ich krewnego ucierpieli, lecz niech im się nieśni, ażebyśmy mieli płacić za rabusiostwa cztło-

wieka, którego przyiaciołmi i przymierzeńcami byli zrabowani. *Goniec Francuski* dzieli w téy mierze zdanie *Gwiazdy*, i mniema nadto, iż Generał Lafayette, bawiąc w Ameryce, poddał Amerykanom tę myśl, ażeby żądali wynagrodzenia.

Listy z Bogoty dnia 29. Sierpnia donoszą, iż oddział flotty Kolumbiyskiéy otrzymał rozkaz, ażeby popłynął do wybrzeża Mexykańskiego i należał do natarcia na warownią St. Jouan de Ulloa. Mówiono także o wyprawie do Hawanny.

W liście z Paryża umieszczonym w *Wyroczni* Bruxelskiéy czytamy: „Wszystkie przychodzące z zagranicy listy muszą być wprzód oddawane do urządzonego na poczcie biora, gdzie sztuka otwierania listów, ażeby tego odbieraiący list wcale niedostrzegł, do naywyższego doskonałości stopnia iest doprowadzona. Zdaie się nawet, iż listowanie wewnątrz kraiu nie zawsze iest szanowane. Szczególniéy niedowierzaią listom z Belgium przychodzącym.“

Dnia 31. z. m. stanęła konwencya między Hrab. St Cricq i Baron. Mackau z iednéy, a Senatorem Daumec, Rouanez i Pułkownikiem Fremont z drugiéy strony. Zasadza się na zupełnéy niepodległości Rzepltéy Hayti, i wykłada Iszy artykuł ustawy z dnia 17. Kwietnia, co się tyczy otwierania portów Haytyckich wszystkim narodom, w ten sposób, iż rządowi Haytyckiemu, z mocy osiągnionéy niepodległości, wolno iest, porty swoie przyiaciołom lub nieprzyiaciołom otwierać lub zamykać. — Rozciąga ona połowiczne cło wchodowe lub wychodowe dla okrętów francuzkich na całą wyspę, a zatém i na część, która dawniéy do Hiszpanii należała, i stanowi w końcu, iż płody Haytyckie, wyiąwszy cukier, podlegaią téy tylko taryfie celnéy, która między płodami własnych osad i osad cudzoziemskich środek trzyma. Wreszcie wszystkie stósunki handlowe obu narodów zostawać będą w zupełnie wzaiemnéy równi.

Listy z Marsylii dnia 24. Października donoszą, iż tam kilkunastu templaryuszów (?) wsiadło na okręty, w celu połączenia się z swą bracią oręża w Grecyi. Uważano, iż to są w naywiększéy części Oficerowie byłéy staréy gwardyi. Pewno oni maią w pamięci — pisze *Goniec* — iż kiedyś byli templaryusze, (których nie należy brać za iedno z Kawalerami maltańskimi) którzy po wzięciu Stambułu pod sławnym Paleologiem na morzu tak mężnie przeciw Osmanom walczyli.

H i s z p a n i a.

Z Madrytu dnia 26. Październ.

Wczoray o godzinie 5téy wieczornéy nadeszła tu wiadomość o oddaleniu Pana Zea z urzędu ministroskiego. Minister marynarki doniósł mu o tém nazaiutrz rano. Słychać, iż całe Ministeryum zostanie zmienione, niewyłączaiąc nawet Xiążęcia Infantado. I Pan Villela, iak powiadaią, będzie miał Radzcę Marin następcą swoim (w urzędzie Prezydenta Rady Kastylskiéy). Dodaią do tego, iż Pan Zea po odebranym rozkazie do odiazdu, miał ieszcze posłuchanie u Króla, który go zapewniał, iż oddalenie go od urzędu iest iedynie skutkiem nieuchronnych okoliczności, a nie Królewskiéy niełaski. Zdaie się, iż Pan Paez de la Cadena lub Oyciec Cyrylli d'Alameda będzie Ministrem spraw zagranicznych. Nowi Ministrowie — powiadaią — uchwalili przedewszystkiem, żądać od Francyi wyprowadzenia iéy woyska z Hiszpanii.

Junta doradzcza zaymowała się w ostatnich dniach roztrząsaniem wniosku Grandów hiszpańskich o wynagrodzenie za odebrane im w r. 1815. przywileie. Wniosek ten większością 16 przeciw 3 kreskom odłożony został do pomyślnieyszych czasów.

Z Kadyxu piszą pod dniem 14. Października co następuie: „Listy z Granady zawieraią ważne wyiaśnienia względem straconych w tém mieście na d. 9. Września wolnych mularzy. Podług tych listów loża, którą zniesiono, była gałęzią towarzystwa obrońców wiary i Króla, które się odłączyło od towarzystwa apostolskiego K o n c e p c y o n i s ó w. Zastano członków ozdobionych znakami męki pańskiéy, iak takowe obrońcy wiary na swych taiemnych schadzkach noszą. Właściwie na-

leżało przeciw tym 9 Apostolskim wytoczyć zwyczayny proces, w którymby zapewne zostali byli za niewinnych uznani. Lecz wówczas właśnie zapadł był wyrok przeciw wolnym mularzom, który z Madrytu rozkazano rozciągnąć i do tych obrońców wiary. Dla tego władze w Granadzie czyniły przeciw temu przedstawienia, na które iednakże nie miano względu, i tak ci nieszczęśliwi musieli przypłacić życiem." — Podług listów z Murcyi, utworzyło się i w téy prowincyi towarzystwo wiary i Króla, które w wielką władze wprawia niespokoyność. Ponieważ przekonano się, iż miało związek z przedsięwzięciem Bessiera, przeto uwięziono kilku członków onegoż. Rzecz wcale osobliwsza, iż niektórzy towarzystwa tego członkowie w chwili aresztowania ich otrzymali przysłany im z Madrytu order wierności.

A n g l i a.

Z Londynu dnia 4. Listopada.

Wczoray otrzymał rząd depesze od Posłów Królewskich w Rio-Janeiro, Lizbonie, Berlinie i Paryżu.

We wtorek został Parlament znowu do dnia 5. Stycznia odroczonym.

Dzisieyszego rana, donoszą z Portsmouth dnia 1. Listopada, przybył okręt przewozowy Vibilia w 41 dniach z Rio Janeiro z zawartym tamże dnia 29. Sierpnia, i od Cesarza zatwierdzonym iuż traktatem między Brazylią a Portugalią, i z wiadomością, iż nasz okręt liniowy Spartiate dnia 1. Września popłynął z Kommissarzami do Lizbony. W 1 i 2gim artykule uznaie Naywiernieyszy Król Jmć bezwarunkową niepodległość Cesarstwa i powierza władztwo onegoż Swoiemu kochanemu synowi, zastrzegaiąc tylko sobie prawo tytułowania się Cesarzem Brazyliyskim równie iak syn iego. W artykule 3cim przyrzeka Cesarz nieprzyimować żadnych przedstawień innych osad Portugalskich względem połączenia ich z Brazylią. Podług artykułów 4 i 5 zapomniane być maią wszystkie dawnieysze waśnie między obu narodami, a poddani obustronni uważani być maią w równi z poddanemi nayprzyiaźnieyszych i naybardziéy faworyzowanych narodów. Artykuły 6ty i 7my stanowią wydanie wszelkiéy zaiętéy własności lub wynagrodzenie za nię właścicieli. Podług artykułu 8go wyznaczeni będą z obu stron w równéy liczbie Kommissarze celem rozpoznawania obustronnych pretensyi, które atoli w przeciągu roku od czasu zebrania się Kommissyi podawane być muszą; punkta sporne rozstrzygać będzie Reprezentant pośredniczego Monarchy; a obustronne rządy wskażą fundusze, z których pretensye po poprzedniczém zalikwidowaniu zaspokoione zostaną. Podług artykułu 9go zawartą będzie oddzielna umowa względem obustronnych pretensyi skarbowych. Artykuł 10. przepisuie tymczasowo 15 procentu opłaty konsumpcyinéy od wszelkich towarów. Artykułem 11tym warowane iest wymienienie zatwierdzeń w Lizbonie w przeciągu 5 miesięcy, lub, ieżeli można, rychléy. Pomieniony traktat ogłoszony był w Rio dnia 7. Września. — Rzecz zastanowienia godna, iż traktat ten z strony Portugalii podpisanym został tylko przez iednego Pełnomocnika, i to cudzoziemca, Pana Stuart. Z strony Brazyliyskiéy wyznaczeni byli tym końcem PP. Carvalho Mello, Baron Sto. Amaro i Villela Barbosa.

Pod dniem 16. Sierpnia Rząd Buenos-Ayreski przełożył kongressowi prowincyy Plata proiekt prawa względem mianowania pełnomocników do Panama.

Kupcy zboża spodziewaią się, iż w przyszłym miesiącu otworzone zostaną porty dla dowozu obcego ięczmienia za opłatą 5 szylingów cła.

Pan James Emerson, agent Londyńskiego towarzystwa wspierania Greków, za powrotem swoim z Morei, zdał Prezydentowi towarzystwa, Panu Józefowi Hume, dokładny raport o położeniu Grecyi, z którego gazeta Berlińska następuiący umieściła wyiątek: „Londyn dnia 27. Października 1825. Mości Panie! Miesiąc upłynął od moiego z Grecyi wyiazdu. Gdym Cefalonią opuszczał, woyna zdawała się być na ten rok ukończoną; Ibrahim cofnął się z Tripolizzy do Kalamaty; oblężenie Mis-

solongi było prawie zniesione; flotta turecka była w Rhodus, egipska w Alexandryi; o flocie greckiéy pod sprawą Miaulisa, który się puścił w południową stronę, aby utrudniać działania nieprzyiacielskie, żadnéy niebyło wiadomości. Rzut oka na wypadki woyny tegoroczney przekona łatwo, iż Grecya wsteczny krok zrobiła, a nieszczęście to równie nadużyciu dostarczanych Grekom pieniędzy, iak niedostatecznéy sile zbroynéy przypisać należy. Pieniądze, które w różnych czasach do Grecyi poséłano, a które, przyzwoicie użyte, byłyby wystarczyły na oswobodzenie, stały się główną przyczyną wszystkiego nieszczęścia. Zamiast powierzenia tych pieniędzy, podług rady Półkownika Stanhope, ludziom uczciwym i zaufania godnym, i czekania, dopókiby się nieutworzył rząd iednozgodny, oddano ie nieprzezornie członkom tymczasowego rządu, ludziom swarliwym, niedołężnym i pomiędzy sobą niezgodnym. I tak tysiące Funtów Szterlingów, które co miesiąc poséłano do Grecyi, w oka-mgnieniu niknęły, i zamiast użycia ich z korzyścią, ma Grecya obecnie armią, która szemrze, że nie iest płatną, i marynarkę, która się oburza, aby wymusić powiększenie żołdu, gdy tymczasem rząd zawsze iedno odpowiada: Nie mamy funduszów. Lud zaś twierdzi, iż członkowie rządu pieniądze do kieszeń swoich schowali. Słowem, pomimo tak ogromne summy, ani nie zakupiono broni, amunicyi, ani nienaprawiono twierdz, ani niewypłacano regularnie żołdu woysku. Twierdze Paladokastron i Navarino przeszły w ręce nieprzyiaciół dla niedostatku żywności; Missolongę mało że nie ten sam los spotkał. Oprócz Aten i Nauplii, nie ma między nieoblężonemi żadnéy twierdzy, którąby pod względem załogi i zapasów można uważać za będącą w stanie utrzymania się. Po wzięciu Nawarynu spustoszono kray we wszystkich kierunkach; Ibrahim zniszczył nawet mury stolicy, a potém cofnął się do głównéy kwatery, chociażby drogi łatwo można było osadzić. Woysku morskiemu płacą regularnie, ale nadto wysoko; z woyskiem lądowém mizernie wygląda. Przed moim wyiazdem z Nauplii, zapewniał mnie ieden żołnierz, że od trzech tygodni nic nie dostaie, iak śniady chleb. W milicyi oficerowie naypodleysza ma być część ludu. Zawsze rachuią podwóynie to, co im się należy; a chociaż im daią płacę i żywność na 25 do 30 tysięcy, to iednak liczba nie przechodzi 14 do 15 tysięcy; a i tym niewypłacaią regularnie; zamiast pieniędzy, daią im bilety kwaternicze; zkąd oczewiście wypada, że po wsiach rozpusty i kradzieży dopuszczać się muszą, bez obawy kary, gdy za to ich płatnicy zatrzymuią pieniądze. Rząd, chociaż mu nie iest tayny ten system rabunkowy, nie ma mocy powściągnienia bezprawia. Pieniądze powiększyły ieszcze nieprzyiaźń pomiędzy członkami rządu. Każda partya naywięcéy sobie przypisuie; i ztądto pochodzą owe wieczne sprzeczki między Moreotami i Rumeliotami, Hydryotami i Spezziotami, wyspiarzami i mieszkańcami stałego lądu; tak, iż o uległości wspólnemu rządowi nie ma więcéy mowy. Położenie tego nieszczęśliwego rządu koniecznie potrzebuie reformy. Kray z woyskiem, któremu na żywności i innych potrzebach zbywa, z flotą w złym stanie będącą, z żołnierstwem nieukontentowaném i pozbawioném ochoty, z oficerami bez czci, z rządem, nieumieiącym sobie zrobić powagi, musi koniecznie w kilku miesiącach upaść, a wtenczas uczestnicy pożyczki greckiéy sami będą musieli sobie płacić. Utrzymanie obecnego niedołężnego rządu iest na każdy przypadek rzeczą zgubną. Chociażby w Grecyi znalazło się kilku uczciwych ludzi, to wątpię iednak, czyby pieniądze, będąc pewne w ich ręku, z rozsądkiem i oszczędnością były użyte. Jakkolwiek iednak ten widok przyszłości smutny iest, to nie należy rozpaczać. Posiadaią wszakże Grecy kray, którego łatwo bronić, woysko, któremu nie zbywa na odwadze i wytrwałości, dzielną siłę morską, i dochody, które należycie użyte, bardzo pożyteczne być mogą; ale na iedném im zbywa, to iest na człowieku, którýby tém wszystkiém mądrze i energicznie zawiadywał. Nietrudno, zdaie mi się, byłoby, znaleść Europeyczyków, którzyby nadużycia w woysku zniszczyli i wzięli na siebie rozdzielanie dochodów. Wszyscy Grecy czuią tę potrzebę; ale wprzód ieszcze, nimby kto swoie usługi na to poświęcił, po-

trzeba obecne okoliczności zmienić. Niechay więc ci, co maią środki ratowania tego kraiu, nienadużywaią ich; od których nietylko wolność, ale w ogólności byt 3ch milionów ludzi zawisł. Bez wątpienia Grecya uledz musi swoim krwiożerczym tyranom, ieżeli nie będzie nadal usunięte nadużycie zasiłków pieniężnych; a kogo patryotyzm i miłość ludzkości do większéy ostrożności nie potrafią nakłonić, ten niechay się przynaymniéy nad tém zastanowi, że przy teraźnieyszém postępowaniu wszelkie podobieństwo zapłacenia długów, koniecznie zniknąć musi."

Poświęcenie nowéy żydowskiéy osady w Grand-Island odbyło się — iak *Goniec* opowiada — w biskupim kościele (?) w Buffalo. Był tak wielki natłok ludzi, pragnących być na tym obrządku, iż łodzi do przeprawy zabrakło. Wolni mularze (??) mieli czynny udział w tym uroczystym obchodzie; Mistrz katedry niósł biblią, i bardzo wielu członków zakonu było obecnych; W. Sędzia (Pan Noah) ubrany był w czarny iedwabny gronostaiami wykładany płaszcz, a na iego szyi wisiał wielki złoty medalion. Po lewéy i prawéy stronie przed kościołem stało woysko dwoma rzędami, pomiędzy któremi postępował orszak, a muzyka przygrywała wielkiego marsza z Judasza Machabeusza (zapewne Haendla). Nabożeństwo składało się z modłów, z chorów z Judasza Machabeusza, z odczytywania proroctw i psalmów (Psalm 97—100. Psalm 127) w ięzyku hebrayskim. Zakończyło błogosławieństwo. Potém miał Pan Noah długą i treściwą mowę. Processya powróciła do loży wolnomularskiéy (???). Kościoł napełniony był damami, a cały uroczysty obrządek był wielkim i iedynym w swym rodzaiu.

Cały dług W. Brytanii wynosił dnia 5. Stycznia 1,823,838,439,560 Funtów Szterlingów, a roczne prowizye i renty od tegoż 29,869,139 Funtów Szterlingów.

Zwyczaie parlamentowe angielskie. (Wiadomość wyięta z listów Barona Stael o Anglii.) Proiekta do prawa, które przeydą w Izbie niższéy, dostaią się, iak wiadomo, przez deputacyą do Izby wyższéy. Kiedy doniesienie o takiém poselstwie odbiera Kanclerz, powstaie z krzesła i udaie się do kratek z workiem z szarłatnego axamitu złotem tkanym, w który Deputowany gmin wkłada proiekt prawa, a Kanclerz zanosi go na swoie mieysce. Jeżeli Deputowany ma kilka papierów, przychodzi Kanclerz po każdy z osobna, i za każdy taki spacer, ieżeli podanie tyczy się interessu mieyscowego lub pewnych tylko osób, dostaie 10 gwineów (60 tal.); co iest niepospolitym akcydensem kanclerskiego urzędu. Złośliwi dostrzegacze utrzymuią, iż nie iest rzeczą niepodobną na twarzy iego wyczytać, czy podanie tyczy się interessu prywatnego czy kraiowego. Kobietom nie wolno przychodzić na posiedzenia Izby niższéy; tylko Xiężniczki krwi królewskiéy i towarzyszące iéy damy robią wyiątek. Oprócz tych rzadkich przypadków tylko w stroiu męskim może słyszeć żona mowę parlamentową męża lub brata swego. W Izbie wyższéy nie trzymaią się tego tak ściśle. Tam otrzymuią czasem damy pozwolenie przysłuchiwania się, siedząc za obiciami tron otaczaiącemi. Sam pamiętam, iak przy pewnym proiekcie wstawiania się dam pierwszego rzędu wielki wpływ miały; obecne podczas rozpraw, nie do słuchaczów lecz podobne były do Generałów, którzy przypatruią się poruszeniom woyska, do których sami plan ułożyli. Był to wprawdzie wyiątek tylko, z którego na ogół nie należy robić żadnych wniosków, mnie iednak tém więcéy uderzał, ile żem go nie mógł pogodzić z politycznemi obyczaiami Anglików. Za istotną cechę mów parlamentowych obecnéy epoki uważać można, iż się mowcy poprostu ściśle trzymaią przedmiotu, o którym mówią. Skłonność Anglików, utrzymania wszelkich kwestyi na średniéy drodze wyobrażeń praktycznych, daiących się bezpośrednio zastósować do interessów kraiu, szczególniéy wzięła górę w ostatnich czasach. Wtenczas, kiedy Lord Chatam trzymał berło parlamentu, i aż do początku woyny z Ame-

zyką, wymowa polityczna w Anglii nosiła piętno bardzo ią zbliżaiące do obecnéy wymowy francuzkich polityków. Przytaczanie mieysc z Loka często się wydarzało w ówczesnych mowach parlamentowych, i widziemy w nich zapytania z obrębu polityki zastósowane do naywyższych zasad filozofii moralnéy. W pokoleniu następném odmienił się smak; a w epoce Pitta, Foxa i innych mówców, których wymowa dostała przydomek olbrzymiéy, spostrzegamy iéy charakter coraz więcéy oddalaiący się od wyszukanych ozdób i metafizycznych wywodów w rozumowaniu. Powszechne zdanie tak się widocznie na stronę tego sposobu mówienia skłoniło, iż nad nim nawet talent Burka niemógł odnieść tryumfu. Uważaiąc pod tym względem stan obecny parlamentu, znayduiemy, że obok niewielu talentów, któreby wytrzymać mogły porównanie z naypierwszemi wzorami, posiada massę gruntownych wyobrażeń i wiadomości praktycznych, które mu w ogólności pierwszeństwo daią nad wszelkiemi dawnieyszemi obradami. Jednakże ta wyższość tylko w wydziale polityczńey ekonomii nie może być zaprzeczoną. Gdy kwestya tyczy się przedmiotu wyższéy sfery, daie się czuć pewna ograniczoność wyobrażeń i niedostatek konsekwencyi; iak tego dowód świeży mieliśmy w rozprawach o religiynėm i politycznėm urządzeniu Irlandyi. To, co teraźnieyszym sporom parlamentowym dodaie nadzwyczaynego powabu, iest nie tak ogrom i wybuiałość myśli, iak raczéy męzka prostota w formach wymowy.

Rozmaite Wiadomości.

W Włocławku znayduie się osobliwszy ubogi człowiek, oddawna tam zostaiący, zwany Rochem, którego wytrwałość i moc budowy fizycznéy godna iest zastanowienia. Liczy lat 35, brody i włosów na głowie nigdy nie strzyże, całe dnie przepędza w kościele katedralnym, obchodząc go na klęczkach kilkanaście razy codzień, nocy trawi w przysionku tegoż kościoła na zimnym murze, nawet w naywiększe zimna, obuwia i czapki nigdy nieużywa, zawsze letnim płaszczem odziany będąc. Nigdy nie iada mięsa, ryb i żadnéy gotowanéy potrawy, podobno żadnych trunków nie piie, chleb tylko iedynėm iest iego pożywieniem, o które nigdy nie prosi, chyba gdy mu kto co z łaski ofiaruie; mało mówi i często pytania bez odpowiedzi zostawia, ustawicznie się modli i ręce do góry wznosi. Przy tak surowém życiu iest zdrów i czerstwy.

ZAPOZEW EDYKTALNY.

Do likwidacyi wszelkich pretensyi do kaucyi służbowéy byłego tu zmarłego Exekutora Sądu Pokoiu Tomasza Pislewskiego, wyznaczyliśmy termin na

dzień 17. Grudnia r. b.

zraoa o godzinie 9. przed Referendaryuszem Sądu Ziemiańskiego Rüdenburg w Izbie Instrukcyinéy Sądu naszego, na który wszelkich wierzycieli niewiadomych pod tém zagrożeniem zapozywamy, iż w razie niestawienia się z pretensyami swemi do téyże kaucyi mianemi, oddaleni i iedynie do pozostałości byłego Exekutora Pislewskiego przekazani bydź maią.

Poznań dnia 4. Sierpnia 1825.

Królewsko-Pruski Sąd Ziemiański.

ZAPOZEW EDYKTALNY.

Gdy Jan Vichmeyer od swego urzędu iako Exekutor przy Sądzie Pokoiu w Szamotułach z pensyą uwolnionym został, przeto wszyscy ci, którzy do niego z iego urzędowania pochodzące pretensye mieć mniemaią, i kaucyi iego trzymać się chcą, ninieyszém zapozywaią się, aby takowe w dniu

24. Stycznia 1826.

przed Deputowanym Referendaryuszem Sądu Ziemiańskiego Rüdenburg zrana o godzinie 10. w naszéy Izbie instrukcyinéy zameldowali i należycie udowodnili, w przeciwnym bowiem razie swe pretensye do kaucyi utracą i tylko do osoby lub iego maiątku odesłani zostaną.

Poznań dnia 9. Września 1825.

Król. Pruski Sąd Ziemiański.

(Dodatek.)

DODATEK
do
Nru 92.
Gazety Wielkiego Xięstwa Poznańskiego.

(Z dnia 16. Listopada 1825.)

Rozmaite Wiadomości.

W nowéy Wrocławskiéy gazecie z dnia 9. m. b. umieszczone iest dokończenie raportu muzykalnego, z któregośmy wyiątek, tyczący się małego Krogulskiego, w przeszłym numerze czytelnikom gazety naszéy udzielili. Jakkolwiek wzmianka o naszym utalentowanym młodym ziomku sama z siebie iest nader pochlebną, nabiera przecież tém więcéy wartości przez to, iż wypłynęła z pióra właściwego sędziego, z pióra szacownego śpiewaka i nauczyciela muzyki Mozewiusza. — Przyiemno nam iest, powtórzyć także w naszém piśmie słowa, któremi Pan Mozewiusz raport swóy kończy: „Raport móy kończę wiadomością, za którą iednak nieręczę, iż przewyborny Lipiński w powrocie swym z Paryża, gdzie, iak się samo z siebie rozumie, wielkie zrobił *furore*, wkrótce tędy do swéy oyczyzny przeieżdżać, i cudowną swą grą zachwycać nas będzie." — Co się tyczy danego w Wrocławiu na dniu 9. m. b. koncertu przez małego Krogulskiego, z pociechą wyczytuiemy z umieszczonego w nowéy gazecie Wrocławskiéy z dnia 12go m b. obszernego artykułu, iak zaszczytnego młody artysta doznał obeyścia z strony tameczněy Publiczności, i z strony naszych tamteyszy uniwersytet zwiedzaiących ziomków, którzy z powszechnym zgromadzonéy Publiczności udziałem uwieńczyli małego wirtuozę i zegarek mu ofiarowali, prócz odczytanych przez iednego z swych kollegów Hrab. Gorzeńskiego wierszy w ięzyku polskim napisanych. Nareszcie ten młody Amphion polski, na powszechne żądanie, obnoszony był po sali na ręku iednego z akademików, i od Publiczności całowany. — Wszystko to wystawia obraz uczuć Publiczności wrocławskiéy i ziomków naszych, dla dziecka i dla ziomka, i przyiemne wzbudza w każdym wrażenie, lecz dla znawcy sztuki odrębnie tém przyiemniéy będzie, ieżeli w następuiących numerach nowéy gazety Wrocławskiéy znaydziemy artykuł n. p. Mozewiusza, lub podobnego iemu sędziego, rozbieraiący grę naszego wirtuozy. (Na dzień 12. m. b. zapowiedziany był drugi i ostatni koncert tego artysty.)

(Odebrany z Wrocławia list o koncercie Krogulskiego, z przyczyny doyścia rąk naszych przed samem wzięciem gazety pod prassę, do przyszłéy gazety odłożonym być musi.)

ZAPOZEW EDYKTALNY.

Gdy nad pozostałością zmarłego w Nożyczynie pod Strzelnem Dziedzica Tomasza Boguckiego otworzony został process sukcessyino-likwidacyiny, więc zapozywaią się wszyscy ci, którzy do teyże pozostałości iakiekolwiek bądź pretensye zakładaią, ażeby w terminie na

dzień 24. Lutego 1826.

przed W. Sędzią Kroll do likwidowania takich pretensyi wyznaczonym, albo osobiście lub też przez należycie zainformowanych pełnomocników, na których tuteyszych Kommissarzy Sprawiedliwości Schoepka, Vogla, Schulza i Sę-

dziego Brixa przedstawiamy, stawili się, i swe pretensye podali i udowodnili, gdyż w razie przeciwnym, niestawaiący za utracaiących wszelkie swe prawa pierwszeństwa ogłoszeni i z swemi pretensyami tylko do tego, coby się po zaspokoieniu zgłaszaiących się wierzycieli z massy pozostać mogło, wskazani zostaną.

Bydgoszcz dnia dnia 19. Września 1825.

Król. Pruski Sąd Ziemiański.

PATENT SUBHASTACYINY.

Szlachecka wieś Czyste pod jurysdykcyą naszą w Powiecie Inowracławskim położona, do Ur. Rafała Mierzyńskiego należąca, i przyległy do niey folwark Lęczyn wraz z przyległościami, które podług taxy sądownie sporządzoney na Talarów 28857 śgr. 9 fen. 5 oceniono, maią bydź na żądanie wierzycieli z powodu długów publicznie naywięcey daiącemu sprzedane, którym końcem termina licytacyine na

dzień 15. Lutego 1826.
dzień 24. Maia 1826.

termin zaś peremtoryczny na

dzień 26. Sierpnia 1826.

zrana o godzinie 8. przed W. Sędzią Ziemiańskim w mieyscu wyznaczony został.

Zdolność kupienia maiących uwiadomiamy o terminach tych z nadmienieniem, iż w ostatnim nieruchomość naywięcey daiącemu przybitą zostanie, na późnieysze zaś podania wzgląd mianym będzie, ieżeli prawne tego nie będą wymagały powody.

W przeciągu 4ech tygodni zostawia się z resztą każdemu wolność doniesienia nam o niedokładnościach iakieby przy sporządzeniu taxy zayść były mogły.

Taxa każdego czasu w Registraturze naszey przeyrzaną bydź może.

Bydgoszcz dnia 26. Września 1825.

Królewsko-Pruski Sąd Ziemiański.

PATENT SUBHASTACYINY.

Wieś szlachecka Nieciszewo pod jurysdykcyą naszą, w Powiecie Bydgoskim pod Nr. 179 położona, do Ur. Józefa Moszczeńskiego należąca, wraz z przyległościami, którą podług taxy sądownie sporządzoney na Talarów 20077 gr. 25 fen. 10 oceniono, ma bydź na żądanie wierzycieli z powodu długów publicznie naywięcey daiącemu sprzedana, którym końcem termina licytacyine na

dzień 10. Lutego 1826.
dzień 26. Maja 1826.

termin zaś peremtoryczny na

dzień 26. Sierpnia 1826.

zrana o godzinie 9. przed W. Sędzią Koehler w mieyscu wyznaczone zostały.

Zdolność kupienia maiących uwiadomiamy o terminach tych z nadmienieniem, iż w ostatnim nieruchomość naywięcey daiącemu przybitą zostanie, na późnieysze zaś podania wzgląd mianym nie będzie, ieżeli prawne tego nie będą wymagały powody.

W przeciągu 4ech tygodni zostawia się z resztą każdemu wolność doniesienia nam o niedokładnościach, iakieby przy sporządzeniu taxy zayść były mogły.

Taxa każdego czasu w Registraturze naszey przeyrzaną bydź może.

Bydgoszcz dnia 29. Września 1825.

Król. Pruski Sąd Ziemiański.

OBWIESZCZENIE.

Podaie się ninieyszém do publicznéy wiadomości, iż Piotr Reidt, Falbierz z Trzemeszna i tegoż małżonka Katarzyna Fryderyka z Jahncow w protokule na dniu 30. Kwietnia roku bieżącego wspólność maiątku i dorobku, między sobą wyłączyli.

Gniezno dnia 3. Października 1825.

Królewsko-Pruski Sąd Ziemiański.

PATENT SUBHASTACYINY.

Maiętność Chodzież pod jurysdykcyą naszą zostaiąca, w Powiecie Chodzieskim Departamencie Bydgoskim sytuowana, wraz z przynależytościami, wyiąwszy Oleśnice, daléy separatim włość Oleśnice z należącemi do niéy lasami, cegielnią i wapniarnią, z dochodami młynów Oleśnickiego i Hammer, foluszów Borek i Ciszno, kolonii Ciszno, papierni, nowego folusza; włości czynszowéy Kamionki, łąki Wyremba, na territorium folwarku Chodzieskiego, z których według taxy landszaftowéy roku 1823. rewidowanéy, maiętność Chodzież na sto dwadzieścia sześć tysięcy ośmdziesiąt cztery Talary, a włość Oleśnice na 63,397 Tal. oceniono, na wniosek tuteyszéy Dyrekcyi landszaftu publicznie naywięcéy daiącemu sprzedane bydź maią, którym końcem termina licy-

tacyine na
dzień 11. Października 1825.,
dzień 9. Stycznia 1826.
termin zaś peremtoryczny na
dzień 10. Kwietnia 1826,
zawsze zrana o godzinie 9. przed Delegowanym Konsyliarzem Sądu Ziemiańskiego Krüger w mieyscu posiedzeń Sądu naszego wyznaczone zostały, na które ochotę nabycia maiących z nadmienieniem wzywamy, że przysądzenie dóbr na rzecz naywięcéy daiącego nastąpi, skoro prawne nie zaydą przeszkody.

Warunki przedaży są następuiące:

1) iż połowa plusliciti w listach zastawnych na dobrach zostać się może, reszta zaś kapitału listów zastawnych obecnie na nich lokowanych w listach zastawnych wypłacona bydź musi,
2) że z niey zamiast ¼ procentu ⅓ iako summa kwitowa płacona bydź musi,
3) iż pluslicytant summą tę, którąby nad kapitał listów zastawnych dobra ciążący podać miał tak dalece, ile na zaspokoienie bieżących prowizyi, zakładów i składków ogniowych zaległych potrzebném będzie, w gotowiźnie zapłacić musi, reszta zaś w starych kuponach zaspokoioną bydź może.

Wierzycieli realnych z pobytu niewiadomych, kuratorem lub pełnomocnikiem nieopatrzonych, a z attestatu hypotecznego z dnia 18. Marca roku zeszłego wykazuiących się, iakoto

ad Rubricam III. Nro. 11. Urod. Eleonorę z Krzyckich Wyganowską względem reszty kaucyi opiekuńczéy 111 Tal. 8 dgr.
ad Rubricam III. Nro. 25. Ur. Beatę z Chmielewskich Lipską względem reszty pożyczki 10000 Tal.
ad Rubricam III. Nro. 25. W. Mikołaia Czapskiego Generała, względem bezpieczeństwa summ resp. 1000 Tal., 2000 Tal. i 1000 Tal. na rzecz iego zapisanego na summie 8666 Tal. 16 dgr. zahypotekowanéy,

zapozywamy na termina wyżéy wyszczególnione, zostawaiąc im do woli, aby praw swych osobiście lub też przez Plenipotentów specyalnych prawnie upoważnionych i wylegitymowanych, na których im Kommissarzy sprawiedliwości, Sędziego Ziemiańskiego Schlegell, Radzcę Sprawiedliwości Mittelstaedt i Kommissarzy Sprawiedliwości Moritz i Betcke proponuiemy, dostrzegli; przyczém iednak to zagrożenie dodaiemy, iż w razie niestawienia się ich, dobra naywięcéy daiącemu nietylko przysądzone zostaną, ale też po złożeniu summy kupna extabulacya wszelkich pretensyi zahypotekowanych równie iak i pretensyi zaspokoienia niezyskuiących, a to ostatnich bez przedłożenia dokumentów ie opiewaiących, zadyspanowaną zostanie.

Taxy landszaftowe każdego czasu w registraturze naszéy przeyrzane bydź mogą.

W Pile dnia 21. Kwietnia 1825.

Król. Pruski Sąd Ziemiański.

PATENT SUBHASTACYINY.

Kamienica do massy sukcessyino-likwidacyinéy niegdy Poborcy powiatowego Straemke należąca, na ulicy Wilhelmskiéy (dawniéy nowy świat zwanéy) pod numerem 631 i 632 tutey położona, w raz z małem do niéy należącem domostwem murowaném, tudzież z staynią, podwórzem i ogrodem na 7646 Tal. 13 śgr. 4 fen. sądownie oszacowana, w terminach przed Deputowanym Sędzią Kosmeli na
dzień 18. Stycznia 1826,
dzień 22. Marca 1826. i
dzień 24. Maja 1826.
przedpołudniem o godzinie 10. w lokalu naszym sądowym wyznaczonych, z których ostatni iest peremtorycznym, z przyczyny długów publicznie naywięcéy daiącemu sprzedaną bydź ma, na które to termina chęć kupna maiący i do posiadania zdolni ninieyszém zapozywaią się.

Krotoszyn dnia 1. Października 1825.

Xiążęcia Thurn i Taxis Sąd Xięstwa.

Ceny zboża na Pruską miarę i wagę w Poznaniu.

Dnia 15. Listopada.

	Tal.	śgr.	fen.	do	Tal.	śgr.	fen.
Pszenica . .	1	2	6	—	1	5	—
Żyto . . .	—	21	4	—	—	22	6
Jęczmień . .	—	15	—	—	—	16	4
Owies . . .	—	10	—	—	—	11	—
Taterka . .	—	15	—	—	—	17	6
Groch . . .	—	27	6	—	1	—	—
Ziemiaki . .	—	6	—	—	—	9	—
Siana cetnar á 110 ff. . .	—	16	4	—	—	17	6
Słomy kopa á 1200 ff . .	2	20	—	—	2	25	—
Masła garniec	1	6	4	—	1	7	6